

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Fœlicitas Ecclesiæ, fideique propagatio sub Constantino Magno
describitur. Sectio V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Fœlicitas Ecclesiæ, fideique propagatio sub Constantino Magno describitur.

SECTIO V.

QVAM verum sit illud, quod sacrarum literarum monumentis consignatum ^{I.} *Prover. 21. 8.* legitur Proverb. 21. *Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud:* Constantinus Magnus suis factis expressit, quæ non nisi flectente, & inclinante cor eius Domino efficere omnino potuisset: ad arcana verò diuinæ providentiæ pertinet, quòd nullum superiorum Romani Imperij principum Deus ad tantæ fœlicitatis fastigium eligere instituerit, vt eximiis, & præclaris officiis apud vniuersam Ecclesiam collocatis miro sibi modo Dei amorem, & benevolentiam conciliaret, nisi vnum Constantinum, cui id singulare beneficium de industria, sicut Sauli Regi dixit olim Samuel, seruatum fuit. Præcesserāt omnes illi, quos commemorauimus, procellosi grauissimarum persecutionum turbines, turbulentiæque tempestates sæuientibus subinde tyrannis excitatæ, fidelium pacem per vniuersas imperij prouincias turbauerant: eadem furentium ventorum procella Christianorum templa in Dei cultum magnis vbique sumptibus, laboribusque erecta radicitus conuulserat, & deles ipsi vi debacchantium turbinum abrepti exquisitis vbique cruciatibus discepti, ac dilaniati omnia solaterrarum, in quibus grassabatur tempestas, sanguine suo per summam impietatem fuso miserimè cruentabant: denique nox atra cælum, solémque oculis eripiens cum summo omnium mœrore, & luctu vniuersæ Ecclesiæ incubabat: cum Constantinus Magnus factis, ac fœlicibus caelestis numinis auspiciis tanquam sol Ecclesiæ fulgentissimus illuxit, qui dispulsis tenebris suæ luce, & splendore Ecclesiæ cælum collustrauit, ventorum inhibuit vim, tempestatem sedauit, collapsa non modò templa iterum crexit, sed alia de nouo verè imperatoria liberalitate, & munificentia multo illustriora, opulentioraque per omnem imperij ditionem exadificauit, superiorum Imperatorum aduersus Christianos edicta omnia rescidit, noua que sanxit, atque vulgavit illustrissimam religionis nostræ commendationem, eximiósque fidelium fauores, & priuilegia continentia: ex quibus idcirco operæpretium duximus nonnulla decerpere, vt omnes videant, quanto iure præsentem visionem ad Constantinum Magnum referendam arbitremur.

Est igitur huiusmodi Constantini edictum pro Christianis apud Eusebium libro secundo de vita Constantini. *Victor Constantinus Maximus Augustus Prouincialis* ^{II.} *Constantini edictum pro Christianis* *Palæstina. Cum tam grauis impietas res humanas occuparet, ac Respublica quasi pestifero quodam morbo penitus per denda periclitaretur: vide quodnam leuamen Deus, liberationemque* *apud Euseb.* *a malis excogitasset: Ministerium meum voluntati suæ accommodum requisit, qui inde à mari Britannico, & illis orbis partibus orsus, potentiore quadam virtute cuncta illa, quæ orbem premebant, mala repulit, vt simul & genus humanum ad sanctissimæ legiæ culturam meo institutum ministerio reuocaretur, & fides beatissima sub potiore ductore cresceret: hand enim sic ingratus esse velim, vt debitam gratiam, optimum scilicet ministerium negligam, hoc mihi donum concessum credens, per quod etiam ad Orientis vsque regiones progressus sum. Quotquot itaque propterea quòd honorem caelesti numini debitum, ac fidem non neglexerunt, cui scriptis totis animis consecrarunt, sanctis iudicium sententiis subiecti patriam exilio commutarunt, quibus curæque temporibus id perpepsi sint, vel si qui curialium catalogo adnumerati sunt, priorem illorum*

numerum non adimplentes, hi patrii locis, ac consueta quieti restitui, omnium liberatori Deo gratiarum actiones persoluant: aut si qui bonis suis spoliati, & vniuersarum facultatum iactura oppressi, magnissimam hactenus vitam egerunt, y antiquis sedibus, cognationibus, & facultatibus redditi Diuina beneficentia cum gaudio perfruantur. Quin etiam quotquot insula prater animi sententiam detinentur, hac providentia nostra frui precipimus, vt qui hactenus difficultibus montium locis, ac circumfusi mari fuerunt, in amana, & immensi solitudinis libertate iucundissimis sese locis restituunt, sicuti desiderant, compotes euadant: & qui pauperulam vitam multo tempore in sordibus egerunt, hi cupide, ac rapim ad suos reuertantur, & curi in posterum liberi absque metu apud nos viuant, qui nos Dei, & gloriamur, & credimus esse seruos. Quotquot igitur ita condemnati sunt, vt in laboriosis metallorum officinis laborent, vel operibus publicis seruiant, continui labores dulci otio, faciliorque vita commutantes, immoderatas laborum molestias in placidam quietem conuertant. Quin etiam si qui olim militaribus dignitatibus probati, illi propter atrocem, & iniustam causam exciderunt, eo quod diuina cognitionis confessionem dignitati, quam habebant, praterulerunt, horum liberum sit exipitio, vel si militiam affectant, in gradu, quo fuerunt, manere, vel cum honorifica dimissione in libertate agere: decet enim, vt qui tantam magnitudinem aduersus obiecta pericula offerant, otio, si uolent, & honore pro ipsius arbitrio fruatur. Ad hac quotquot nobilitatis prerogatiua priuatis talem aliquo pacto iudicum sustinuerunt sententiam, vt vel in gynacia, vel texenda, officinas iniecti in iucundum, ac miserum laborem serant, hi cum honorum, quibus antea potiti fuerant, tum libertatis bonis gaudentes, & ad pristinas dignitates reuocati cum omni deinceps animi alacritate vitam ducant: & qui libertate in seruitutem commutata insuetaministeria obire se deplorat, ut ipse quod subito se libero seruum factum esse videat, pristina secundum præsens hoc nostrum institutum libertate recepta genitoribus suis sese restituat, eosque labores obeat, qui liberum hominem decet. Adysienda sunt autem facultates, non quibus variis sint, & aliis de causis priuatis, sed siue quidam optimo, ac diuino martyrii certamine tolerato imperterrita, & virili mente bonorum spoliationem sustinuerunt, & in confessione perdurantes aeternam sibi ipsis spero compararunt, siue aliquo demigrare coacti, & quoniam persecutoribus non cesserunt, vt fidem perderent, facultatibus suis priuati sunt: vel si quidam morti adiudicati spoliationem bonorum suorum tulerunt: horum facultates cognatas restituendus esse precipimus. Est autem omnino cognitum facile, quibus propinquioribus inter cognatos hereditates competant, cum de his ipse leges statuunt. Si vero nemo ex propinquioribus superstes fuerit, ita vt nemo adsit, siue martyrum, siue confessorum, siue eorum, qui ob eiusmodi causam in exilium amandati sunt, haec eiusque loci Ecclesia perpetuo deputata sit ad eius successione hereditatem: nec erit id villo pacto graue mortuis, si camfortiantur heredem, cuius gratia omnis generis labores peritulerunt: quod si praeceptorum aliqui de facultatibus non nihil, quibus voluerunt, largiti fuerint, rationi consentaneum est, vt propria illis maneat possessio. Ne vero error aliquis in hoc appareat edicto, sed in promptu sit cuius, quod aequum est, cognoscere, sciendum est omnibus siue agrum, siue domum, siue hortum, vel aliud quid praeceptorum possederint, bonum ipsis, & vtili fore, vt id consecantur, & illis quam citissimè restituant. Quapropter etiam si videantur quidam illorum ex iniusta possessione multum tulisse emolumentum, huius repetitionem nos non iudicamus esse iustam, ita tamen, vt ipsi quaecumque, & unde collegerint, agnoscentes, ignoscant sibi à nobis petant. Quaecumque Ecclesiae rectè competere videbuntur, siue domus sint, quae possidentur, siue agri, siue horti, siue alia quaecumque, nullo eorum quae ciuitatem hanc concernunt, iure diminuto, sed cunctis integrè permanentibus restitui precipimus: quin & ipsa loca, quae martyrum sunt corporibus honorata, & monumenta gloriosi secessus existunt: quoniam Ecclesiae competere dubitabitur non recipiet etiam, quando nec melius sit donum, neque gratiosior labor, plusque utilitatis habens, quam diuino dirigente spiritu de his rebus esse sollicitum, ac quae malis sunt praetextibus à flagitiosissimis viris ablata,

ablata, sanctis Ecclesiis sicuere, ac vindicare? Quoniam igitur euidentissimis, & clarissimis demonstrationibus omnipotentis Dei virtus resplenduit, admonitionibusque simul, & auxilijs, quæ propter me crebro conferre dignatus est, quibus molestiam illam, quæ antea vniuersas res humanas obrinebat, ex vniuerso orbe, qui sub cælo est, expelli contigit, singulique iam, & vniuersi simul diligenti cura considerant, quam non sit illa potestas, quæ semen illud, vti dicam, flagitiosissimorum hominum amolita est, & euerit, bonorum verò læticiam reuocata ad quasuis regiones abundè prorogauit, ac rursus diuinam illam legem cum omni reuerentia conuenienter coli, illisque, qui se ipsos ad hoc consecrarunt, vt hanc conuenienter colant, plenam potestatem largita est, qui perinde atque è densa quadam caligine conspiciunt, perspicuam literarum scientiam nacti conuenientem posthac cultum, piùmque, & consentientem honorem circa eandem ostendent.

Atque hæc quidem ad Palæstinos Constantinus: quæ omnia imperabat, perfecta sunt. Deinde verò Gentibus per provincias sparsis duces mittebat maiori III. parte salutari fidei amicos, qui verò Gentilismum sapere videbantur, iis sacrificandi facultas negabatur. Eadem lex Duces, ac præfides ita frænabat, vt eis si Christiani essent, iniungeret, vt tam excellenti appellationi facta responderent; si verò aliter essent animati, omninò simulachrorum cultum interdiceret. Postea duæ aliæ quoque leges lætæ sunt, quarum vna prohibebat vniuersis idolorum cultum: Altera mandabat, vt oratoriorum, quæ dicebantur, ædificia erigerentur, templa antea vel diruta, vel collapsa instaurarentur, aliæque de nouo tum quoad longitudinem, tum quoad latitudinem ampla, & magnifica extruerentur: neque hac in re sumptibus, & expensis vlla ratione parceretur, sed si opus esset ex ipsis Imperatoris thesauris, & vectigalibus necessaria pecuniæ suppeditarentur: quæ de re libet hoc loco adscribere edictum, quod ad Eusebium Cæsareæ Palæstinæ Episcopum misit, vt ipse met testatur secundo libro de vita Constantini. *Vltor* *Litere* *Con-*
stantinus Maximus Augustus Eusebio: Quam ad hoc usque temporis impia illa sententia,
tyrannideque ministros seruateri persequente cunctarum sint Ecclesiarum ædificia vel propter
incuriam labefactata, vel metu imminenti iniquitatis vendibilia, ac vilia reddita, cognoui,
et accurate intellexi, frater dilectissime. Iam verò libertate reddita, ac dracone illo à Re-
publica gubernatione maximi Dei providentia, nostraque opera expulso cunctis arbitror ma-
nifestam esse factam Diuinam potentiam, eosque qui vel metu, vel incredulitate in peccata
quadam inciderunt, ad veram, et rectam vitæ constitutionem accessuros. Quotquot igitur
Ecclesiis vel ipse præes, vel alios suis quosque loci Episcopos, Presbyteros, vel Diaconos præ-
esse nostri, admohe, vt diligentes sint circa Ecclesiarum structuras, ac vel existentes restau-
rent, vel auctiores reddant, vel vbi necessitas exigit, nouas adificent. Petes verò et ipse, et
alii per te à præsidibus, magistratibusque provincialibus ea, qua necessaria sunt: his enim
scriptum est, vt omni promptitudine, qua à sanctitate tua dicuntur, administrent. Hæc ad
Eusebium. Præterea quoniam error idololatriæ prædecessores suos occupauerat,
Catholicæ fidei doctrinam misit ad omnium gentium Prouinciales, monens sub-
ditos, vt Deum rerum omnium auctorem cognoscerent, Christumque seruator-
rem amplecterentur, palamque nuncuparent, vt patet ex peculiari ea de re im-
periali edicto, quod habes apud Eusebium loco paulò ante citato.

De propagatione verò fidei sub Constantino hæc scribit Sozomenus libr. 2. III. cap. 6. *Difficile est, inquit, singula conscribere: quamplurima siquidem et alia ciuitates* *Sozomenus.*
ad Christianam religionem tunc temporis cum fiducia accesserunt, vltroque Imperatore ni- *Fidei propa-*
hil horum præcipiente templa sua, et statuas demolite sunt, et domos oratorias adifica- *gatio sub*
runt. Cum autem hoc pacto Ecclesia per vniuersum Romanum Imperium creuisset, ad *Constantino.*
barbaros etiam religio Christiana peruenit: iam enim et qua ad Rhenum habitant

Christiana
mulieris ca-
pitula opera
Iberi fidem
recipiunt.

Socrates.
Theod. &
aliq.

gentes, Christianismum receperunt, Celtaeque, & Galatae, qui extremi ad Oceanum commo-
rantur, & Gothi, & quotquot illis vicini sunt, olim ad ripas Istri fluminis Christiana fidei
participes facti ad vitam sunt mansuetiorem, ac rationi magis consentaneam mutati. Sub hoc
autem imperio & Iberi Christum agnouisse feruntur: est ea gens barbara, & bellicosissima,
& ultra Armenios ad Arcton habitans: opera autem Christiana, & captiua cuiusdam
mulieris factum est, ut patriam superstitionem contempserint. Quod postquam fuisse com-
memorat Sozomenus, addit cap. 7. Ad hunc modum Iberi Christum cognouerunt. Po-
stetia vero ad vicinas quoque gentes doctrina Christianorum peruenit, & incrementum accepit.
Armenios ante Christianam fidem recepisse audiui: fertur enim Tiridates, qui genti Arme-
norum praerat, occasione stupendi cuiusdam miraculi, quod domi sua diuinitus contigerat si-
mul & ipse ad Christum fuisse conuersus, & cunctis subditis, ut eandem similiter religionem
amplecterentur, praecipisse. Haec Sozomenus: idemque referunt Socrates lib. 1. cap.
16. Theodoretus lib. 2. cap. 6. & alij. Atque haec factis esse videntur, ut perspectum
sit, quanto iure praesens visio ad Constantini tempora referatur, sub quo finitis
superiorum persecutionum turbinibus, & eorum, qui tunc temporis Romanum
Imperium obtinebant, tyrannide compressa Christiana religio usque adeo floruit,
fidei que ad extrema usque sola terrarum propagata est: id quod vaticinati per-
git Ioannes commemorata infinita propemodum hominum multitudine, qui
tum ex Iudaeis, tum vel maxime ex gentibus Christi fidem receperunt, quod iam
explicare aggredimur.

Cur fideles, & praecipue praedestinati appellentur signati.

SECTIO VI.

I Docuit Ioannes Angelum illum ascendentem ab ortu solis clamasse quatuor
Angelis, quibus datum erat nocere terrae & mari: Nolite nocere terrae, & mari,
neque arboribus, quo ad usque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum: tunc vero audiuisse
se numerum signatorum, videlicet centum quadraginta quatuor millia ex omni
tribu filiorum Israel: ex omnibus vero gentibus, populis, & linguis innumerabi-
lem signatorum multitudinem. Cum vero in superioribus docuerimus per eius-
modi signatos, fideles, qui fidem Christi receperunt, accipiendos esse: illud nunc
explicandum superest, cur signati nuncupentur.

- II.** Primum igitur omnes in vniuersum fideles appellantur signati ratione fidei,
quae signaculum dicitur 2. ad Timoth. 2. Firmum autem fundamentum Dei stat ha-
bens signaculum hoc. Dicitur autem fides signaculum, primo quia per fidem obli-
gnat Deus sua promissa, quae ratio est D. Ambrosij in commentariis epistola-
citata. Fundamentum Dei fides est, quae continet, quae promittit Deus, quae fides
non poterit infringi perfidorum, & haereticorum commentis: signaculum enim
promissionis Dei fides nostra est, quae firmat Dei verba. Secundo appellatur fi-
des signaculum, quia est nota quaedam, & velut tessera, qua fideles à non fideli-
bus discriminantur: quam rationem affert D. Gregor. lib. 29. Moralium cap. 2.
vbi de fide intelligit illud Canticor. 8. Pone me ut signaculum super cor tuum. Et lu-
culentiùs D. Augustinus: signate, inquit, est signum rei inponere: cuiuscumque
enim rei ponis signum, ideo ponis, ne confusa cum alijs à te non possit agnolci.
Vnde & Pater Christum signauit, Ioan. 6. id est, proprium quiddam illi dedit, ne
ceteris comparatur hominibus iuxta illud Psalm. 44. Vnxit te Deus, Dentus oleo
latitia praesortibus tuis. Hoc sensu dixit Paul. 2. ad Corint. 1. Qui vnxit nos Deus,
qui & signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Et ad Ephes. 1. In quo
& credit.